

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 202. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968709973776.pdf> (tilgået 26. januar 2022)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

BOGEN OM HEIBERGS FORÆLDRE.

⌘ Mine Sommerophold i Norge vare mig ogsaa til stor Nytte i en Sag, som længe havde ligget mig paa Hjerte. Som jeg har fortalt, havde min Husbond Aaret før sin Død brændt Størstedelen af sine Brevskaber og Papirer, fordi han ikke ønskede, de skulde falde i fremmede Hænder. Kun Alt, hvad der omhandlede Skilsmissemellem hans Forældre, havde han sparet. Denne hele Correspondance saae jeg nu her for første Gang efter hans Død. At ikke ogsaa denne var bleven ofret til Luerne, syntes mig at tyde paa, at hans Mening hermed maatte være, at denne hele Sag hørte Historien til og maatte engang offentliggjøres, og at han derfor ikke havde Ret til at tilintetgøre saa vigtige Bidrag til denne Sags Forstaelse. Ofte prøvede jeg efter hans Død paa at gjenne læse alle disse Breve mellem P. A. Heiberg og hans fraskilte Hustru. Men Breve, der ere flere Menneskealdre gamle, ere ikke lette at komme igjennem. Blækket var stærkt afbleget, flere uden Dato og Aarstal, saa jeg næsten opgav at hitte Rede i alt dette. Alligevel laa det bestandigt i min Tanke, at jeg burde gjøre mig bekendt med dem, især da det i Aarenes Løb faldt mig ind, om ikke det kunde siges at være min Pligt at benytte dem til Underretning ogsaa for Andre om, hvorledes det egentlig hang sammen med denne Tragedie, som Verden for længe siden havde udtalt sin Dom over uden at have Traaden til dens Forstaaelse. Da besluttede jeg endelig 1880, altsaa 20 Aar efter at disse Papirer vare blevne min Eiendom, under et Ophold i Norge ved Badestedet Sandefjord, ganske at lade mig optage af Læsningen og om muligt af Forstaaelsen af den hele Begivenhed. Jeg stoled paa, at jeg ved det glimrende Sollys om Sommeren i Norge omsider skulde komme igjennem den vidtløftige Læsning. Vi havde faaet en hyggelig Bolig tilleie i Sandefjord. En smuk lille Blomsterhave hørte hertil, og midt i den opad et Fjeld var anbragt et stort Lysthus, forpuppet mellem høie Graner, med Græsbenke indeni, helt bedækkede af Fyr og Grangrene. I dette venlige, af Granlugt fyldte Lysthus sad jeg nu det meste af Dagen ene, kun med Smaafluglene hoppende og pippende rundt omkring mig, fordybende mig i de mange, mig hidtil ubekjendte Breve af Mennesker, der vare blevne mine nære Slægtninge. Jeg betoges nu mere og mere af dette høist interessante Arbeide, og under Læsningen gik det op for mig, at der her var et ved et litterairt Testament betroet Hverv, som jeg burde fyldestgjøre, saa godt jeg formaaede. Jeg saae, at uagtet de vidtløftige Udtalelser denne Sag angaaende, som disse Breve indeholdt, trængte de dog til mange Commentarer, som Ingen uden jeg formaaede at give. Jeg sagde til mig selv: Naar man nærmer sig de 70 Aar, da haster det. Da jeg efter tre [203](#) Maaneders Forløb atter sad i Kjøbenhavn, var jeg ganske optaget af at ordne og oplyse de efterladte Brevskaber ved Hjælp af Alt, hvad jeg i det lange Samliv med min Svigermoder havde erfaret om denne Sag. I Vinteren 80-81 fuldendte jeg dette Arbeide og tænkte: Lad det nu ligge ganske roligt, til ogsaa jeg - den Sidste af os Tre - er død, da kan det jo udgives, ifald man finder det en Udgivelse værd, og det hele Manuscript laa nu i nogen Tid ganske roligt i mit Skab. En Eftermiddag - ganske tilfældigt - aflagde Skolebestyrer Adam Hauch mig et Besøg. Vi kom i Tale om gamle Tider. Jeg fortalte Et og Andet om min Svigermoder og vort Samliv samt om den Brevvexling, jeg var Eier af. Han udbrød da: "Fru Heiberg, De bør skrive Deres Levnet og offentliggjøre disse Breve." Jeg smilte indvendigt ved disse Ord, thi mit Levnet laa alt dengang færdigt hos mig og Bogen om Thomasine Gyllembourg og P. A. Heiberg ligeledes. "Ak!" svarede jeg, "selv om dette var mig muligt, hvad saa? Uden Hjælp vilde det dog være mig umuligt at faa det udgivet; at læse Correcturer o. s. v. ligger ikke for mig. Vel har jeg hengivne Venner, der troligt vilde staa mig bi, ifald jeg ønskede det, men jeg synes ikke, at jeg med en god Samvittighed kunde bebyrde nogen af dem med et saa vidtløftigt Arbeide". Da udbrød han paa en Maade, som jeg saae ikke var tom Artighed: "Betro mig dette Arbeide, ifald De tror, at jeg formaar at udføre det til Deres Tilfredshed, og jeg beder Dem tro mig, at det intet Offer vilde være for mig, men en stor Glæde." Et Par af mine fortroligste Venner havde alt tidligere læst mit Manuscript om P. A. Heiberg og Thomasine Gyllembourgs Skilsmisshistorie og havde udtalt deres Tilfredshed med det. Den Tanke gik da som et Lyn igjennem mig: skulde du benytte dig af dette Tilbud? Jeg sagde da til Hauch: "Om mit Levnet er her ikke Tale, men for et andet Arbeide kunde jeg fristes til at modtage Deres gode Tilbud." Jeg hentede nu Manuscriptet og sagde: "Læs dette og sig mig, om De tror, at det kan have Interesse for Andre end mig." Efter utrolig kort Tids Forløb svarede den varme og phantasirige Hauch mig, at han med overordentlig Interesse havde læst mit Manuscript og bad mig, ikke at opsætte at udgive Bogen. Et Par af mine Venner forenede deres Opfordring med Hauchs, og Udgivelsen blev besluttet. Bogen udkom den 16de November 1882, P. A. Heibergs Fødselsdag. Jeg havde ofte tænkt under Trykningen: dette er virkelig et Vovestykke; hvem interesserer sig i vor nye, bevægede Tid for disse gamle, længst afdøde Mennesker? Des større var min Forundring, ja Forbauselse, da Bogen blev revet bort og udkom i ganske kort Tid i tre store Oplag. Breve strømmede dagligt ind til mig fra Norge og Sverige som fra Danmark, ja selv fra Amerika; Alle vidnede om den varmeste Interesse for Bogens Indhold. Saa godt som alle Blades Anmeldelser udtalte deres Anerkjendelse af Bogens Betydning for vor Litteratur. Lidt [204](#) efter lidt dannede sig forskjellige Meninger om, hvorvidt det var ret af mig at betro det store Publikum disse intime Forhold. Man glemte, at de alle vare, længst forinden Bogen udkom, aabenbare Kjendsgjerninger for Alle, der i det

Hele taget interessere sig for litteraire Personligheder. Det var kun Motiverne, det Undskyldende ved den hele Catastrophe, man her blev indviet i, Motiver, saa menneskelige, saa aldeles grebne ud af Livet, at det voxne Menneske ikke er til, der ikke har mødt enten i Livet selv eller i Bøger slige Tragedier. Nogle fandt, at jeg havde været partisk for Heibergs Moder imod hans Fader. Denne Beskyldning tog jeg mig ikke nær, thi jeg veed bedst, i hvilken Grad det under Arbeidet laa mig paa Hjerte, ikke uden Nødvendighed at ytre Noget, der kunde kaste et ufordelagtigt Lys paa Heibergs Fader, men at tie med, hvad der fjernede hans Hustru fra ham, lod sig jo ikke gjøre, ifald hendes saa vel som hans Character skulle staa klart, tydeligt og bestemt for Læseren. At den Paastand, at P. A. Heiberg ved disse Meddelelser var forurettet, er ugrundet, viste sig jo desuden i et bestemt Factum. P. A. Heibergs Minde var saa godt som uddød. I mange Aar var hans Navn neppe nævnt i vor Litteratur, hans Værker vare aldeles ude af Læsekredsen. Hvoraf kom det da, at han efter denne Bogs Udgivelse hævede sig stærkt i den almindelige Interesse? At han efter denne Bog fik nye Venner, der beundrede hans Characterfasthed, hans Resignation i Ulykken, hans Fædrelandskjærlighed? Det er, synes mig, ikke ubeskedent at sige, at han ved denne Bogs Udgivelse formeligt er levet op igjen i den offentlige Bevidsthed som en betydelig dansk Mand, Nationen ikke behøver at skamme sig over at tælle imellem sine mærkelige Personligheder. Ja, han steg i den Grad i den offentlige Mening, at man Aaret efter gjenoptrykte et Udvalg af hans litteraire Arbejder.

⊗ Det er vanskeligt for den menneskelige Dom at være retfærdig. I en Konflikt som den mellem disse to mærkelige Personligheder gaar det ikke an at sige: *Han har Ret, hun har Uret*, eller hun har Ret, han Uret. Det Sande er: Skyld paa begge Sider, men ogsaa Undskyldning paa begge Sider. Hvorfor vil Verden være strengere imod disse To, end de indbyrdes vare mod hinanden? Læs hans sidste Brev til hende og hendes sidste Brev til ham i Bogen, da vil man se, at de menneskeligt og forsonende tillægge sig selv, hver især, Part i Brøden. Se, dette er Sandheden, tilstaaet af to noble Gemytter uden al Lidenskabelighed, al Exaltation. De have sagt sig dette selv, forinden den endelige Dom bliver fældet over dem. Lad os Andre da følge deres Exempel.